

Modtaget via elektronisk post. Der tages forbehold for evt. fejl

Europaudvalget
(Alm. del - bilag 700)
arbejds- og socialministerråd
(Offentligt)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg og deres
stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor
1	400.C.2-0	N.1

16. marts 1999

Til underretning for Folketingets Europaudvalg fremsendes vedlagt Arbejds-, Social- og Sundhedsministeriets grundnotat vedrørende forslag til Rådets forordning (EF) om koordinering af de sociale sikkerhedsordninger, (Kom(98)779), endelige udgave.

Notatet er ligeledes fremsendt til Folketingets Arbejds-, Social- og Sundhedsudvalg.

SOCIALMINISTERIET

ARBEJDSMINISTERIET

SUNDHEDSMINISTERIET

12. marts 1999

Grundnotat

om

forslag til Rådets forordning (EF) om koordineringen af de sociale sikringsordninger, (Kom (98) 779), endelig udgave.

Resumé

Forslaget skal afløse forordning nr. 1408/71 som koordineringsinstrument for medlemsstaternes sociale sikringsordninger. Det betyder, at forslaget berører de danske love om social sikring. Hovedformålet med forslaget er en gennemgribende revision og forenkling af forordning 1408/71, men samtidig foreslås personkredsen udvidet med tredjelandsstatsborgere og ikke-erhvervsaktive EU-statsborgere, som er eller har været omfattet af lovgivningen i en medlemsstat. Det saglige anvendelsesområde foreslås udvidet med efterløn.

Retsgrundlaget er den nuværende artikel 51 TEF (fremover art.42 TEF). Forslaget skønnes at få store konsekvenser for de offentlige udgifter.

Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Forslaget skal afløse forordning nr. 1408/71 som koordineringsinstrument for medlemsstaternes sociale sikringsordninger. Ifølge Kommissionen er en indsats fra Fællesskabet i form af koordinationsforanstaltninger påkrævet for at sikre, at retten til fri bevægelighed som fastsat i Traktaten kan udøves effektivt og uden begrænsninger. En forordning er det mest hensigtsmæssige instrument, eftersom det direkte tillægger enkeltpers oner rettigheder. Forslaget er ifølge Kommissionen ikke mere vidtgående, end hvad der er påkrævet for at opnå en effektiv koordinering.

Europa-Parlamentet

Forslaget skal vedtages med énstemmighed under hele den i artikel 189 b TEF (fremover art. 251 TEF) omhandlede procedure, hvilket indebærer fælles beslutningstagen med Europa- parlamentet, hvis udtalelse endnu ikke foreligger.

Baggrund

Forslaget skal afløse forordning nr. 1408/71 som koordineringsinstrument for medlemsstaternes sociale sikringsordninger.

Det har sin væsentligste hjemmel i Traktatens nuværende artikel 51 TEF (fremover art. 42 TEF) om de foranstaltninger med hensyn til social tryghed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed. Foruden på artikel 51 er forslaget baseret på nuværende artikel 235 TEF (fremover 308 TEF) og nuværende art. 8 A TEF (fremover art.18 TEF), idet forordningen omfatter andre grupper end arbejdstagere.

Rådet har den 6. januar 1999 modtaget Kommissionens forslag KOM (1998) 779, endelig udgave.

Siden Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 blev vedtaget, er den blevet ændret og udvidet mange gange. For hvert år er der vedtaget en ændringsforordning, der opsamler de ændringer, der er sket i medlemsstaternes nationale ordninger. Desuden er der løbende sket ændringer i forordningen for at tilpasse den til udviklingen inden for Fællesskabet. Senest er forordningen således udvidet med de særlige sikringsordninger for tjenestemænd og dermed ligestillede, Rådets forordning (EF) nr. 1606/98, og ved Rådets forordning (EF) nr. 307/99, hvorved studerende blev optaget i forordningens personkreds. Begge disse udvidelser er udløbere af det større forslag gående ud på en udvidelse af personkredsen til alle, der er social(for)sikret i en medlemsstat, som Kommissionen i december 1991 (EFT 1992 C46) sendte til Rådet. Dette forslag har ikke kunnet vedtages.

Hovedformålet med det foreliggende forslag er en gennemgribende revision og forenkling af forordning nr. 1408/71.

Samtidig har Kommissionen til dette forslag knyttet sine tidligere forslag om udvidelse af forordningens personkreds med dels ikke erhvervsaktive EU-statsborgere (det gamle forslag fra 1991), dels statsborgere fra tredielande (KOM (97) 561).

Indhold

Forslaget indeholder ændringer til samtlige afsnit og kapitler i forordning nr. 1408/71.

De væsentligste ændringer findes i Afsnit I, Almindelige Bestemmelser, hvor forordningens personkreds og saglige anvendelsesområde fastlægges.

Art. 1. Personkredsen skal efter forslaget være personer, der er eller har været omfattet af lovgivningen om social sikring i en eller flere medlemsstater. Desuden er disse personers familiemedlemmer og efterladte omfattet af forordningen.

Herved udvides den gældende forordnings personkreds både med ikke-erhvervsaktive EU-statsborgere og med erhvervsaktive og ikke-erhvervsaktive tredielandsstatsborgere, der er eller har været omfattet af en medlemsstats sociale sikringssystem.

Art. 2. I forordningens saglige anvendelsesområde er indsat en særlig sikringsgren efterløn, hvortil hører en definition i art.7, der indeholder alle definitioner i forordningen. Definitionen af efterløn lyder: Alle kontantydelse, bortset fra førtidig alderspension, som fra en bestemt alder udbetales en arbejdsløs arbejdstager indtil det tidspunkt, hvor han har ret til alderspension, og hvis tilkendelse ikke er betinget af, at han skal stille sig til rådighed for arbejdsformidlingen.

Art. 3. Ligebehandlingsbestemmelsen er udvidet derved, at når lovgivningen i en stat tillægger visse begivenheder eller forhold retsvirkninger, skal de samme begivenheder og forhold tages i betragtning, selv om de er indtrådt på en anden medlemsstats område.

En ydelse, der er tilkendt efter en medlemsstats lovgivning, betragtes ved anvendelsen af en anden stats lovgivning som en ydelse, der er tilkendt efter denne anden stats lovgivning.

Art. 4. Indeholder en generel regel om sammenlægning af forsikrings-, beskæftigelses- eller bopælsperioder tilbagelagt i de forskellige medlemsstater for at åbne ret til en ydelse.

Art. 5. Forordningens regel om eksport af ydelser. Denne bestemmelse er udstrakt til enhver ydelse, hvortil der er erhvervet ret efter en medlemsstats lovgivning (dog gælder der særlige regler for arbejdsløshedsdagpenge, jævnfør art. 50). I den gældende forordning er eksport kun pålagt for kontantydelse ved invaliditet, alderdom og til efterladte (pensioner) samt erstatninger ved arbejdsskade og ydelser ved dødsfald.

Art. 6. Efter denne bestemmelse træder forordningen i stedet for enhver overenskomst om social sikring mellem medlemsstaterne - og vedrørende tredielandsstatsborgere, der er social(for)sikret i en medlemsstat.

Afsnit II. Bestemmelse af den lovgivning, der skal anvendes på en person.

Art. 8. Princippet om, at en person på et givet tidspunkt kun kan være omfattet af én stats lovgivning opretholdes.

Det fastslås, at en person, der har ret til en ydelse i kraft af erhvervsmæssig beskæftigelse fra en medlemsstat, anses for at udøve beskæftigelse, så længe han modtager denne ydelse.

Art. 9. I reglerne om den lovgivning, der skal anvendes på arbejdstagere, der normalt udøver deres beskæftigelse på to eller flere medlemsstats område, indføres begrebet hovedbeskæftigelse, der nærmere må fastlægges, evt. i gennemførelsesforordningen.

Afsnit III, Kapitel 1, Sygdom og Moderskab

Forslaget bygger i vidt omfang på den struktur og de rettigheder, som er indholdt i den gældende EF-forordning, dog udvides begrebet "naturalydelse" (her kaldet sygehjælp) til også at omfatte begravelseshjælp. Dette er en central ændring af koordineringen af begravelseshjælpen, idet retten til begravelseshjælp nu foreslås reguleres efter lovgivningen i det land, hvor et dødsfald indtræffer og ikke som hidtil - efter lovgivningen i det kompetente land.

Art. 14 og 15. Personer, som er bosat uden for den kompetente stat (typisk grænsearbejdere) og disses familiemedlemmer sikres ret til sygehjælp såvel i bopælsstaten som i den kompetente stat på samme vilkår som sikrede i disse stater. De faktiske

udgifter til sygehjælp i bopælsstaten betales af den kompetente stat. Retten til sygehjælp i den kompetente stat foreslås bevaret for disse personer også efter pensionering.

Ret til sygehjælp i den kompetente stat for grænsearbejderes familiemedlemmer, samt efter pensionering er en udvidelse i forhold til de gældende regler.

Art.16 Personer, der er sygesikret i en medlemsstat og som midlertidigt opholder sig i en anden medlemsstat, har som hidtil ret til "øjeblikkelig hjælp", dvs. akut sygebehandling i opholdsstaten på samme vilkår som denne stats borgere. Dette er en begrænsning af sygehjælpsrettighederne for pensionister og deres familiemedlemmer, da disse efter de gældende regler har ret til sygehjælp under ophold i en medlemsstat, i det omfang der opstår behov herfor. De faktiske udgifter i forbindelse med sygebehandling m.v. betales af den kompetente stat.

Art. 17 Personer, der midlertidigt opholder sig i en medlemsstat i erhvervsmæssig anledning (f.eks. internationale transportarbejdere), på grund af uddannelse eller for at søge arbejde, foreslås sikret ret til sygehjælp i opholdsstaten på samme vilkår som bosatte i denne stat. Dette er en ændret formulering i forhold til de gældende regler, der sikrer disse personer ret til sygehjælp i det omfang der er behov herfor under et ophold.

Art.18 En person, der er sygesikret i en medlemsstat og som ønsker at rejse til en anden medlemsstat for at få en efter hans tilstand fornøden behandling, kan søge sin sygesikring om tilladelse til behandling i den anden medlemsstat. Vilklarene for behandlingen, herunder også de økonomiske er de samme som gælder for borgerne i den medlemsstat, hvor en behandling søges. De faktiske behandlingsudgifter skal betales af den henvisende stat.

Med forslaget begrænses kriterierne for hvornår den kompetente stat kan nægte en sådan tilladelse. Det foreslås således, at en tilladelse ikke kan nægtes, såfremt en behandling "under hensyn til den pågældendes aktuelle helbredstilstand og udsigterne for sygdommens udvikling ikke kan ydes inden for den nødvendige frist". Ifølge de gældende regler kan der tages hensyn til "den frist, der normalt er nødvendig for at opnå denne behandling i den medlemsstat, hvor han er bosat".

Art.20 For pensionister, som har ret til sygehjælp i den stat, hvor de er bosat på samme vilkår som andre forsikrede i bopælsstaten, foreslås en ændret finansiering af udgifterne. De faktiske behandlingsudgifter m.m. skal således betales af den eller de medlemsstater, hvorfra den pågældende modtager pension og fordeles i forhold til de perioder i hvilken pensionisten har været forsikret i de enkelte medlemsstater.

Efter de gældende regler betales udgifterne (som et årligt fikseret gennemsnitsbeløb) af den stat, hvorfra pensionisten modtager pension. Ved ret til pension fra flere stater betales udgifterne af den stat i hvilken pensionisten længst har været forsikret, dog af bopælsstaten alene, såfremt pensionisten også modtager pension herfra.

Afsnit III, Kapitel 2 og 3, Invaliditet og Alderdom og Dødsfald

Både førtids-(invalide)pension og alderspension beregnes efter reglerne i kapitel 3, når flere medlemsstater er indblandet.

I art. 32 og 33 indarbejdes EF-Domstolens praksis.

Børnetillæg til pension og pensioner til børn, der har mistet en af forældrene eller dem begge, hører nu under pensionskapitlet og beregnes proratarisk efter reglerne i dette kapitel. Andre ydelser til børn af pensionister og børn, der har mistet en af forældrene eller dem begge, forbliver i kapitel 7.

Art. 34 om pensionsberegningen indeholder ikke den særlige regel i den nugældende forordnings art. 46, stk.1 litra b), som har tilladt Danmark at nøjes med at beregne pension efter danske regler, selv om der også var ret til pension fra en eller flere andre medlemsstater. Den særlige regel var indsat, fordi den danske beregningsmåde altid giver et lige så godt resultat som forordningens beregningsmåde.

Afsnit III, Kapitel 4, Arbejdsulykker og Erhvervssygdomme

Art. 44 indeholder en regel for transport af skadelidte. I tilfælde af, at en medlemsstats lovgivning indeholder bestemmelser om, at udgifterne til transport af skadelidte til bopæl eller begravelsessted dækkes af forsikringen, skal udgifterne ved sådan transport til bopæl eller begravelsessted i en anden medlemsstat ligeledes dækkes.

Kapitlet er iøvrigt forenklet ud fra reglen om, at begivenheder indtruffet i en anden medlemsstat tages i betragtning, som om de var indtruffet i staten selv.

Afsnit III, Kapitel 5, Arbejdsløshed

Art. 48. Artiklen fastsætter særregler for så vidt angår arbejdsløshedsydelse om sammenlægning af forsikringsperioder, beskæftigelsesperioder eller perioder med selvstændig virksomhed. I forhold til den gældende forordning er det nyt, at perioder med selvstændig virksomhed kan medregnes. Beskæftigelsesperioder eller perioder med selvstændig virksomhed, der er tilbagelagt efter lovgivningen i en anden medlemsstat medregnes dog kun, hvis disse perioder ville være blevet anset for forsikringsperioder, hvis de havde været tilbagelagt efter national lovgivning.

Art. 50. Muligheden for at rejse til en anden medlemsstat for at søge arbejde foreslås forbedret, således at en arbejdstager kan opholde sig i den anden stat i 6 måneder mod nu 3 måneder for at søge arbejde.

Den arbejdssøgende skal i den stat, hvor han søger arbejde, på lige fod med statens egne arbejdsløshedsforsikrede have adgang til andre ydelser, der har til formål at fremme beskæftigelsen, mens arbejdsløshedsdagpengene skal udbetales af den kompetente stat, dvs den stat, hvor den arbejdssøgende senest har været beskæftiget.

Art. 51. Artiklen omhandler arbejdsløse der er bosat uden for beskæftigelsesstaten (typisk grænsearbejdere). En arbejdsløs, som under sin seneste beskæftigelse har boet i en anden medlemsstat end den, hvori han udførte sit arbejde (den kompetente stat), kan stille sig til rådighed for arbejdsformidlingen i bopælsstaten og få ydelser fra beskæftigelsesstaten (den kompetente stat), som om han havde stillet sig til rådighed for arbejdsformidlingen i denne stat.

I den gældende forordning modtager helt arbejdsløse grænsearbejdere ydelser efter lovgivningen i bopælsstaten, medens delvist eller periodisk arbejdsløse grænsearbejdere modtager ydelser efter lovgivningen i beskæftigelsesstaten. Dog kan grænsearbejdere, der ikke vender hjem til bopælsstaten mindst en gang om ugen (i forordningen benævnt andre arbejdstagere end grænsearbejdere) som hovedregel selv vælge i hvilken medlemsstat de vil stille sig til rådighed og modtage ydelser fra. Hvis forslaget vedtages bliver hovedreglen fremover, at ydelserne modtages efter lovgivningen i beskæftigelsesstaten selv i tilfælde, hvor den arbejdsløse stiller sig til rådighed i bopælsstaten.

Afsnit III, Kapitel 6, Efterløn

Art. 52. Denne bestemmelse indeholder regler om sammenlægning af forsikrings- eller beskæftigelsesperioder i flere stater for at give ret til ydelser i en stat, hvor retten til efterløn er betinget af tilbagelagte forsikrings- eller beskæftigelsesperioder. Der skal dog senest være tilbagelagt forsikrings- eller beskæftigelsesperioder efter den stats lovgivning, som skal udbetale efterlønnen.

Afsnit III, Kapitel 7, Familieydelser m.v.

Art. 53 indeholder regler om samtidig ret til ydelser fra flere stater til børn, herunder børn af pensionister eller børn, der har mistet en af forældrene eller dem begge. Børnene skal i så fald have ret til den højeste ydelse, som udbetales af den stat, der yder den højeste ydelse efter sin lovgivning. Udgiften skal fordeles mellem de implicerede stater, som dog ikke bliver forpligtet til at betale mere end den ydelse, der er fast sat i deres lovgivning.

Afsnit III, Kapitel 8, Særlige ydelser

Art. 55. De særlige ikke-bidragspligtige ydelser, som i den nugældende forordning er opført i bilag IIa, gøres her generelt ikke-eksportable. Disse ydelser skal angives i bilag I til den nye forordning for at blive omfattet af denne bestemmelse. Hvis disse ydelser i en stats lovgivning er betinget af en vis bopælstid, skal bopælsperioder i andre medlemsstater medregnes for at åbne ret til ydelsen. Hvis ydelsen er betinget af, at et handicap først er konstateret i staten, der yder den, skal handicap konstateret i andre medlemsstater ligestilles hermed.

Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser.

Den foreslåede udvidelse af forordningens personkreds skønnes at få store konsekvenser for de offentlige udgifter, idet ikke-erhvervsaktive fra andre medlemsstater vil få adgang til social pension og andre bopælsrelaterede sociale ydelser i et ikke forudsigeligt omfang uden ved skattebetaling at bidrage til ydelsernes finansiering.

Forslaget skønnes ligeledes at føre til en stigning i statens udgifter til sygebehandling af danske sygesikrede i andre medlemsstater, særlig i forbindelse med udvidelsen af den berettigede personkreds og som følge af lempelsen af kriterierne for borgernes ret til at få tilladelse til sygebehandling i andre medlemsstater.

Forslaget om udvidelse af personkredsen til også at omfatte tredjelandsstatsborgere skønnes at ville medføre en merudgift, særligt hvis der senere gives denne gruppe fri bevægelighed.

Det forhold, at den eksisterende art. 46. stk.1, litra b), som tillader, at Danmark beregner pension alene efter danske regler, selv om flere stater er indblandet, ikke medtages i forslaget, vil medføre betydeligt større administrative udgifter til beregning af samordnede pensioner.

Inkludering af efterløn i forordningen samt udstrækningen af forordningens regel om eksport af ydelser til at gælde enhver ydelse, hvortil der er erhvervet ret efter en medlemsstats lovgivning, vil indebære ændringer i lov om arbejdsløshedsforsikring m. v.

Forslaget om forlængelse af den periode en arbejdssøgende kan bevare dagpengeretten under arbejdssøgning i et andet EF/EØS land samt forslaget ifølge hvilket en arbejdsløs grænsearbejder modtager ydelser efter beskæftigelsesstatens lovgivning (selv i tilfælde hvor den arbejdsløse stiller sig til rådighed i bopælsstaten)skønnes at medføre en merudgift. For så vidt angår sidstnævnte forslag vil det ikke kræve lovændringer. Imidlertid vil man skulle tilpasse bekendtgørelsen om rådighed.

Inkludering af efterløn i forordningen vil kunne føre til betydelige stigninger i statens udgifter til efterløn.

Høring

Forslaget er sendt til høring med frist til den 31. marts 1999.

Tidligere forelæggelser

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europa-udvalg.